

bus que eueniunt infra tps quod
partim continet s̄ tpe reconciliatio
nis ⁊ partim sub tpe peregrinati
onis. qđ tempus repñtat ecclesia
a natitate vsqz ad septuagesimaz
sic sup̄ in prologo dictum est

De Natiuitate dñi.

Natiuitas autē domini
nri Jesu christi s̄m car
nem vt quidā aiunt cō
pletis ab Adam qñqz
milibus cc. xxvij annis. Vel scđm
alios vi. milibus. vel s̄m Eusebiū
cesariē. i. chronice suis. v. milib⁹
lxx. annis tpre Octauiani impera
toris facta est oputatio. vnde sex
miliū annoz inuēta fuit a Metho
dio poti⁹ mistice qz chronice. Ven
niente aut ipso filio dei in carnem
tanta pace vniuersus mundo gau
debat vt toti orbi vnicus roma
noz imperator pacifice p̄sideret.
Nam sic nasci voluit vt nobis pa
cem temporis ⁊ pacē c̄nitatis tri
bueret. sic voluit vt nihilomin⁹ oz
tū suuz par t̄pis illustraret Cesar
t̄giz August⁹ vniuerso p̄sicens oz
bi scire voluit quot prouicie. quot
ciuitates. quot castra. quot homi
nes in toto orbe essēt. Iussit qz vt
in hystorijs scolasticis dicitur vt o
mnes homines ad urbē vnde tra
xerant originē pergerent. ⁊ qlibet
denariū argenteū qui valebat de
cem numos vsuales afferret vñ ⁊
denarius dicebat̄ p̄sidi prouicie
tradens. se subditū rhomano im
perio profiteretur. Nam ⁊ numus
imaginem preferebat cesaris ⁊ su
percriptionem nois. Dicebat̄ at
p̄fessio et descriptio s̄z diuersa cō

sideratōne. P̄fessio enīz diceba
tur qz qlibet qñ reddebat p̄sidi
prouicie censū capiebat vñū dena
riū illū. q̄ sic vocabat̄ et ponebat
illū super caput suū ⁊ p̄prio ore p
fitebat̄ se esse subditū rhomanoz
imperio vñ dicebat̄ p̄fessio id est
p̄prio ore fassio. et fiebat̄ s̄ coram
omni populo. Descriptio autē dice
bat̄ qz numer⁹ eoz q̄ cēsū capit. se
rebāt certo det̄minabat̄ numero
et redigebat̄ in septis. Hec descri
ptio p̄ma facta est a p̄sidi syrie
cirino. p̄p̄ma dicit̄ vt in hystorijs
scolasticis inuenit̄ quantū ad cir
nū. Quia enim iudea in vmbilico
terre nostre habitabilē esse dicit̄ p
uisū est vt i ea inchoaret̄ ⁊ deinde
p̄ circūstātes regiones alij p̄sides
p̄sequerent̄. Vel dicit̄ p̄ma. i. vni
uersalis qz alie p̄cesserunt particu
lares. Vel forte p̄ma capituz in ci
uitate fiebat a p̄sidi. scđa ciuita
tū in regione cesaris a legato. ter
tia regionū i vrbe corā cesare. Jo
seph aut cum esset de genere Da
uid a nazareth in bethleez p̄fēd⁹
est. Cū autē beate Marie t̄ps part
endi instaret et ipse de suo reditu
nesciret eā secū assūpsit ⁊ i bethleē
secū duxit nolēs thesaurum sibi a
deo omisū in aliena manu dimit
tere sed ipse volēs p̄ se illud cura
puigili custodire. Cū g⁹ bethleem
appropinquasset vt frat̄ Bartho
lome⁹ i sua opilatōne testat̄ vidit
virgo partē ppli gaudētē ⁊ partē
gementē qđ sibi angel⁹ exponens
ait. pars ppli gaudens ē pplis gen
tilis q̄ in semine abrahe eternam
benedictionē accipiet. Pars autē

gemens ē plebs iudaica a deo su
is meritis reprobata. **C**ū igit̄ am
bo bethleē aduenissent. et qz pau/
peres erāt qz oīa hospicia aliū q̄
p̄t̄ h̄ ip̄m venerāt occupauerāt.
nullū hospitium h̄re potuerunt. **D**i
uerterūt ḡ i cōi trāsitu. q̄ vt dicit̄
i histō scolastic. erat int̄ duas do
mos opimētū h̄ns qd̄ diuersozū
dicit̄ s̄b q̄ ciues ad colloquēdū vl̄
ad cōsōdēdū in dieb̄ oct̄ vel p̄ ae
ris intemperie diuertebāt. ibi for/
te ioseph p̄sepe boui et asino fece
rat. **N**el s̄m q̄sōā rustici cū ad fo
rū veniebāt aialia ibidē ligabāt.
et id̄ p̄sepe ibi cōstructū erat. **I**n i/
psa igitur nocte media dicit̄ dñice
btā x̄go filiū suū pepit̄ i p̄sepio
sup̄ fenū reclinauit qd̄ fenū vt ha
bet̄ i histō scola. btā ihelena post
modū Romā detulit. **N**ō at̄ q̄
natis christi fuit mirabil̄ facta
multiplicit̄ oīsa. et vtilit̄ exhibita
fuit mirabil̄ fca. tum ex pte ge
nerātis. tum ex pte geniti. tum ex
pte modi generādi. **E**x pte gene
rātis qz ipsa fuit x̄go añ ptū. vir
go in partu. x̄go p̄ partuz. **E**t h̄
i. q̄ x̄go manēs peperit qnqz mo
dis oīsu ē. **P**rio per p̄phetiā. ysa.
vii. **E**cce x̄go concipiet zc. **S**cdo p̄
figurā. h̄ ei figuratū ē p̄ x̄gā Ma
ron q̄ sine om̄i humāo studio flo
ruit. **E**t p̄ portā ezechiel q̄ sp̄ clau
sa pmāsit. **T**ertio p̄ custodiaz. **J**o
seph ei vir ei⁹ ex eo q̄ ip̄am custo
diuit testis sue x̄ginitatis extitit
2º p̄ experiētā. **C**ū eni vt i opila
tione Bartholomei h̄etur et de li
bro infantie saluatoris sūptū fuis
se videt̄ pariedōi t̄ps̄ instaret. **J**o/

seph lz deū d̄ x̄gine nasciturū nō
dubitaret. moze tñ gerēs patrie.
obstetces vocauit qz vna voca/
bat̄ zebel. et altera salome. zebel
ḡ cōdocrās et inq̄rens et ipsā vir
ginē inueniēs exclamauit x̄ginez
pepisse. salome at̄ dū nō crederet
sed h̄ s̄l̄r p̄bare vellz cōtinuo aru
it man⁹ ei⁹. iussu tñ angeli apparē
tis puerū tetigit et cōtinuo sanita
tē recepit. **Q**uito p̄ miraculi euidē
tiā Rome ei vt testat̄ Innocē. p̄
iii. xii annis pax fuit. igit̄ rōni tem
plū pacis pulcherrimū cōstruxerūt.
et ibi statuam Romuli posuerūt.
Cōsulētes at̄ apollinē q̄ntū dura
ret illud templū. acceperūt r̄nsuz
q̄s qz x̄go pareret ih̄ec audiētes
dixerūt. **E**rgo i efnū durabit. **I**m
possibile ei credebāt q̄ vnqz x̄go
pareret vn̄ i forib⁹ templi titulu
z hūc scripserūt. **T**emplū pacis eter
nū sed in ipsa nocte q̄ virgo pepit
templuz sūdīt⁹ corruit et ibi ē mō
ecclesia sancte Marie noua. **T**e
cūdo fuit mirabiliter facta ex par
te geniti. **N**am sicut dicit̄ Bernh̄
in eadē p̄sona. eternum antiquuz
7 nouuz mirabiliter conuenerunt.
Eternuz id̄ ē diuinitas. **A**ntiquū
id̄ ē caro ab **A**dām traducta. **N**o
uum id̄ est anima de nouo creata.
Itez sicut idez dicit̄ ih̄odie tres
mixturas 7 tria opera fecit deus
ita mirabiliter singularia vt talia
nec facta sint. nec amplius facien
da sint. **C**oniuicta quidē sunt ad
inuicem deus et homo. **M**ater et
x̄go. **F**ides 7 cor humanum. **P**ri
ma valde mirabil̄. q̄a sunt limus
et de⁹. maiestas et infirmitas. tan

ta vilitas et tanta sublimitas. **N**ihil deo sublimius. et nihil limo vilius. **S**ecunda nihilo minus valde mirabilis fuit. a seculo enim non est auditum quod virgo esset que peperit. **E**t quod mater esset que virgo permansit. **T**ertia est prima et secunda inferior. sed non minus fortis. **M**irum est enim quomodo cor humanum fidez his duobus accommodauit. **Q**uomodo credi potuit quod deus homo esset et quod virgo manserit que peperisset? **I**hce **B**ernardus. **T**ertio fuit mirabilis facta ex parte modi generandi. **E**ius enim partus fuit supra naturam. ex eo quod virgo concepit. **S**upra rationem. ex eo quod deum genuit. **S**upra humanam conditionem ex eo quod sine dolore peperit. **S**upra consuetudinem ex eo quod de spiritu sancto concepit. **N**on enim genuit virgo ex humano semine sed mystico spiramine. **N**am spiritus sanctus ex castissimis et purissimis sanguinibus virginis accepit et inde corpus illud formauit. **E**t sic quartum modum mirabilem faciendi hominem deus ostendit. **N**am sicut dicit **A**nselmus quatuor modis deus potest hominem facere. scilicet sine homine et femina sicut fecit **A**dam. **S**ine femina sicut fecit **E**uam. **D**e homine et femina sicut communis probat usus. **D**e femina sine homine sicut hodie mirabilis factum est. **S**ecundo eius natiuitas fuit hodie ostensa. **O**stensa est enim per omnes gradus natu-

rarum. **E**st enim quedam creatura que tantum habet esse sicut corporea. **Q**uedam que habet esse et viuere sicut vegetabilia. **Q**uedam que habet esse viuere et sentire sicut bruta animalia. **Q**uedam que habet esse viuere et sentire et discernere sicut homo. **Q**uedam que habet esse viuere sentire discernere et intelligere sicut angelus. **P**er omnes istas creaturas hodie christi natiuitas est ostensa. **P**rima autem creatura scilicet corporea triplex est scilicet opaca transparentis siue peruia et lucida. **P**rimo ergo ostensa est pure corpoream opacam sicut scilicet per destructionem templi romanorum ut supra dictum est. **E**t per statuam **R**omuli dei romanorum. que tunc cecidit et comminuta est. **E**t per ruinam etiam aliarum statuarum que tunc in alijs locis plurimis ceciderunt. **L**egitur enim quod **J**eremias propheta in egiptum descendens post mortem **P**hodo lie regibus egipti signum dedit quod eorum idola corruerent cum virgo filium parturiret. **Q**uapropter sacerdotes idolorum imagine virginis puerum in gremio baiulantis in secreto loco templi statuerunt et eam ibidem adorabant. **S**ed a **P**tholomeo rege interrogati postea. **Q**uid hoc sibi vellet? dixerunt paterne traditionis hoc esse mysterium quod a sancto propheta eorum maiores acceperant. **S**ecundo per pure corpoream transparentem et peruiam

Nā i ipsa nocte obscuritas aeris
in claritate diei versa ē rome etiā
vt testat Innocenti⁹ pp̄ iij. **F**ons
aque in liqrē olei versus ē ⁊ erum
pens vsq; i tiberim pfluxit. p̄phe
tisauit eni Sibilla q̄ qñ erumpet
fōs olei nasceret saluator. **T**ertio
p purā corporeā lucidaz sic p cor
pora supcelestia. nā in ipsa die na
tiuitatis s̄m aliqz relationem vt
ait Crisost. **M**agis sup quendam
montē orātib⁹. stella q̄dā sup eos
apparuit. q̄ formaz pueri pulcetri
mi hēbat. ⁊ in ei⁹ capite crux splen
debat. q̄ magos alloquens dixit
vt in iudeā pgerēt et ibi natū pue
rū inuenirent. **I**n ipa etiā die tres
soles i oriēte apparuerūt q̄ paula
tim in vnū corp⁹ solare redacti s̄t
p qd significabat q̄ trini ⁊ vnus
dei noticia toto orbi inminebat.
vel q̄ natus erat ille in q̄ tria. i. ca
ro aia ⁊ deitas in vnā psonā uie
nerant. **I**n historia tñ sanctorz d̄r
q̄ nō ipa die natitatis tres soles
apparuerūt. sed añ p aliq̄ tps. i.
p⁹ mortē **J**ulii cesaris qd etiā **E**u
sebius i chronica asserit. **O**ctauia
nus insup impator vt ait Innocē
ti⁹ pp̄ iij. vniuerso orbi ditioni ro
mane s̄biugato intātū senatu pla
cuit. vt eū p deo colē vellēt. **P**ru
dēs at impator se mortalē intelli
gēs immōrlitatis sibi nomē nolu
it vsurpare. **N**o illoz vero impor
tunā instantiā Sibillā p̄phetissaz
aduocat. scire volēs p ei⁹ oracula
si i mūdo maior eo aliqñ nasceret
Cū g^o in die natitatis dñi p̄ciliū su
per hac re euocasset. **E**t Sibilla i

camera imperatoris oraculis insi
steret in die media circul⁹ aureus
apparuit circa solē ⁊ i medio circu
li virgo pulcetriā. puerū gestās i
gremio. **T**ūc sibilla hec cesari onit
Cū at impator ad p̄dictā visionē
plurimū admiraret. audiuit vocē
dicentē. **H**ec ē ara celi. **D**ixit qz ei
Sibilla ihic puer maior te ē et iō
ipm adora. **E**adē ergo camera in
honorē scē **M**arie dedicata est vñ
vsq; hodie d̄r s̄cta **M**aria ara ce
li. **I**ntelligēs iḡ impator q̄ h̄ pu
er maior se erat. ei thura obtulit.
⁊ deus decetero vocari recusauit.
De h̄ aut **O**rosius ita dicit. **O**cta
uiani tpe hora circiē tertia repen
te liquido ac pure sereno circulus
ad scipeem celestis arcus orbē so
lis ambiuit quasi ventur⁹ esset q̄
ipsū solē solus mundū qz totuz et
fecisset et regeret. **H**ec **O**rosius.
Idem ait **E**utropius. **S**ecdo on
sa ē et manifestata ē p creaturā q̄
h̄z esse ⁊ viuē sic sūt plāte ⁊ arbo
res. **I**n hac eniz nocte vt **B**artha
lomeus in sua cōpilatione testat
vinee **E**ngadi que pferunt balsa
mū floruerunt. fructū protulerūt.
⁊ liquorē dederunt. **T**ertio p cre
aturā q̄ habet esse et viuere ⁊ sen
tire sicut sūt animalia bruta. **P**ro
ficiscens eniz **J**oseph in bethleem
cum **M**aria pregnantē duxit secū
bouem. forte vt ipsuz venderet ⁊
censum pro se ⁊ pro virgine solue
ret. et de residuo viuerent. et vnū
asinum. forte vt virgo super eum
veheret. **B**os igitur ⁊ asinus mi
raculose dominū cognoscētes fle

ris gentibus ipsum adorauerunt
Nā etiam christi natiuitatē per aliquot dies vt ait **Eusebius** i chronica cū quidā ararent boues ad aratores dixerunt sboies deficient. segetes pficient. **Quarto** p creaturā que hz eē. viuere. sentire et discernē. vt est hō sicut p pastores. **Nā** in ipsa hora noctis pastores sup gregē suuz vigilabant. sic bis in anno in longiorib⁹ et breuioribus noctibus anni osueuerant. **Nos** eni fuit antiq̄s gentilibus in vtroq; solsticio sez estiuāli circa festum sancti **Iohis baptiste**. et hye mali circa natiuitatē dñi vigiliās noctis custodire ob solis veneratiōnez q̄ forte mos et apud iudeos ex vsu cohabitantium inoleuerat. **Ipsis** igit̄ vigilantib⁹. angel⁹ dei apprens⁹ et saluatore natū annūciavit. quo inueniret signū dedit. **Facta** q; ē cum eo multitudo angelozū dicentiuz. **Gloria** i excelsis deo etc. **Pastores** ergo veniētes totum sic angel⁹ dixerat inuenerunt. **Sic** itez manifestata ē p cesarem **Augustū** q̄ tunc pceptū dedit. ne euz aliq̄s dñm vocare auderet sic **Orosius** testat̄. **Forse** enim cuz visionem illā circa solē vidisset. recolens simul de ruina tēpli et de fonte olei intelligens q; in mundo natus essz q̄ maior eo erat. nec deus nec dñs vocari voluit. **Sic** etiam manifestū est p sodomitas. q̄ oēs in toto mūdo in illa nocte extincti sūt sic dicit **Iero.** sup illud Lux orta est eis. tanta sez. q; oēs laborātes illo vicio extinxit et h̄ fecit christus vt oēs eradicaret ne i natura

quā assumpserat. tanta de cetero immundicia inueniret. **Nā** vt dicit **Augl.** **Videns** de⁹ viciū oīra naturam in humana natura factū fili⁹ fere desijt incarnari. **Quinto** per creaturā q̄ hz esse viuere et sentire discernē et intelligē sic est angel⁹. **Angeli** enim ipsi christi natiuitatē annunciauerūt pastorib⁹. vt superior dicitur est. **Tertio** ei⁹ natiuitas ē nobis vtiliter exhibita. **Nā** hostis antiquus iā nobis vt ante pualere nō p̄t q; sanct⁹ **Hugo** abbas cluniacensis in vigilia natiuitatis dñi vidit beatā virginē in vlnis tenentē filiū et dicentē. **Hoc** est dies in qua p̄phaz oracula renouant̄. **Ubi** ē nūc hostis q̄ añ hunc diem hoibus pualebat. **Ad** hāc vocez diabol⁹ de humo erupit vt verbis dñi insultaret. sed mēta ē iniquitas sibi. qm̄ ouz officinas fratru circuit. ipsū ab oratorio deuotio. a refectorio lectio. a dormitorio stramēta vilia. a capitulo patientia reiecit. **De** ipsius etiā natiuitatis vtilitate dicit **Bern̄.** **Tripli**ci morbo laborabat genus humanuz. in pncipio medio et fine id est natitate vita et morte. **Natiuitas** erat immunda. vita puerfa. mors periculosa. **Venit** christ⁹ oīra hūc triplicē morbū et attulit triplex remediū. **Nat⁹** est eni. vixit. et obiit. **Ei⁹** natitas purgauit nram natiuitatē. ei⁹ vita nraz vitā instruxit. et mors illi⁹ destruxit nostrā. **Ihec** **Bern̄.** **De** vtilitate etiā ipsius natiuitatis dicit **Augl.** in lib. viij. de trini. q; humilitas filij dei quā nobis in incarnatione exhibuit. fuit

nobis in exempluz sacramētum ⁊
 medicamētum In exempluz uie
 niētissimuz qđ hō imitazet ⁊ altū
 sacramētum qđ peccati nostri vicu
 lum solueret et summū medicamē
 tum quo tumor supbie sanaretur
 hec auguf. **S**upbia eni pmi hoīs
 sanata ē p humilitatem xpī. **E**t
 notādum qđ ueniēter humilitas
 saluatoris respōdet supbie perdi
 toris. **S**upbia eniz pmi hominis
 fuit oītra deuz vsq; ad deum ⁊ su
 pra deū. fuit oītra deū qz oītra ei
 pceptuz. **C**ōtemplit eni pceptum
 eius qđ pceptat vt de ligno sciencie
 boni et mali nō comederēt. **F**uit
 etiā vsq; ad deuz qz vsq; ad appe
 titum deitatis credēs qđ dyabo
 lus dixerat **E**ritis sicut dii. **F**uit
 etiā supra deū sicut dicit ancelm^o
 volēdo qđ deus illum velle nole
 bat **T**unc eniz voluntatē suā sup
 voluntatē dei posuit **I**t filius dei
 fm **J**ohm. damas. **H**umiliauit se
 ppter homines nō oītra homines
 vsq; ad homines et sup homines
 ppropē homines qz ad eorū utili
 tatem et salutē **V**sq; ad homines
 p nascēdi modū oīsimilē. **S**up ho
 mines p nascēdi modū dissimilez
Nā ei^o natiuitas ⁊ fm aliqđ nob
 similis fuit qz. s. nat^o est ex muliere
 et p eandē portā ppagacōnis **E**t
 fm aliqđ dissimil^o quia de spū san
 cto ex maria virgine natus est.

De nomine

Anastasia dicit^r ab ana qđ est
 sursum et stasis qđ est stans
 qz sursum stetit a vicis ad virtutes

De sancta Anastasia.

Anastasia nobilissima Ro
 manozū filia p̄taxati illu
 stris s; pagani a m̄re sua
 fausta xp̄iana a beato crisogono
 fidē xp̄i edocta est **T**radita autez
Publico **P**aulino in vxozē lāguo
 rem simulans. **S**emp se ab ei^o oīsoz
 tio abstinebat **Q**ui audiēs eā cū
 vna tantum ancilla in vili habitu
 xp̄ianozuz carceres circuire ⁊ eis
 necessaria ministrare fecit eā artis
 sine custodiri. ita etiam vt alimo
 niā denegaret **N**olebat eni eā sic
 p̄imere vt posset in eius latissimis
 possessionib^o lasciuire. **P**utās er
 go se mori ⁊ iam morti traditurā
 se esse p̄rimaz intrinsecus dolore
 cordis omota fructuoso inhiādo
 solamini ad qđā sibi oīmendādū
 dolorosas lrās **C**risogonuz trās
 mittebat et ille oīsolatozias remit
 tebat **I**nterea vir ei^o moriē ⁊ illa
 a carcerib^o liberaf. **H**ec habebat
 tres pulcherrimas ācillas qđ sozo
 res erant. **Q**uarū vna dicebatur
Agapen altera **C**hienna ⁊ altēa
 yrenen **Q**ue cū xp̄iane essent et p̄
 fecti monitis nllatenus obedirēt
 in cubiculū eas cōclūsit vbi coqui
 ne vtensilia seruabant **P**refectus
 aut in eaz ardens amorē ad eas
 iuit vt suā libidinē exerceret **Q**ui
 in amentia d̄sus putans se tracta
 re d̄gines. cacabos patellas cal
 daria et filia amplexabat^r et oscu
 labat^r **E**t cū ex h̄ faciat^o fuisset fo
 ras exiit nigerrimus et deformis
Que hui qđ cū p̄ forib^o expectabat
 sic aptatū vidētes cogitantes qđ
 in demoniū d̄sus esset eū d̄berib^o